

УДК 685.15

Цибіна Л.В. , к.е.н., доцент

ДВНЗ «Криворізький національний університет»

Криворізький економічний інститут

АВТОМАТИЗОВАНИЙ РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВ – В ПРАКТИКУ НАПИСАННЯ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

В статті досліджується сукупність показників оцінки фінансового стану підприємств експрес-методом, використання їх для автоматизованого розрахунку з допомогою ПК, впровадження в практику виконання дипломних робіт студентів ВНЗ.

Ключові слова: фінансовий аналіз, сукупність показників, аналітичний баланс, майно підприємства, фінансова стійкість, ліквідність, показники швидкості обігу, прогнозування банкрутства.

Tsybina L.

UTOMATIC CALCULATION OF FINANCIAL CONDITION APPRAISAL COMPANIES – THE PRACTICE OF WRITING DIPLOM

The indicators totality of enterprises financial state's estimation by the express-method, their usage for the automatized calculation with the help of the Personal Computer (PC), the introduction of the diploma works of the higher educational establishment's students into practice are investigated in the article.

Keywords: financial analysis, totality of indicators, analytical balance, the property of an enterprise, financial stability, liquidity, indicators of circulation's speed, forecasting of bankruptcy.

Цибина Л.В.

АВТОМАТИЗИРОВАННЫЙ РАСЧЕТ ПОКАЗАТЕЛЕЙ ОЦЕНКИ ФИНАНСОВОГО СОСТОЯНИЯ ПРЕДПРИЯТИЙ – В ПРАКТИКУ НАПИСАНИЯ ДИПЛОМНЫХ РАБОТ

В статье исследуется совокупность показателей оценки финансового состояния предприятия экспрес-методом, использование их для автоматизированного расчета с помощью ПК, внедрение в практику выполнения дипломных работ студентов ВУЗов

Ключевые слова: финансовый анализ, совокупность показателей, аналитический баланс, имущество предприятия, финансовая стойкость, ликвидность, показатели скорости обращения, прогнозирование банкротства.

Царук Н.Г.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Сучасний період характеризується постійними змінами податкового законодавства, нестійкою економічною ситуацією, змінами відсоткових ставок та валютних курсів, коливаннями цін на ресурси, інфляцією. Тому, об'єктивна оцінка фінансового стану підприємства відіграє першочергову роль для підтримки стабільності. За результатами його здійснюються планування та підготовка управлінських рішень по всіх аспектах фінансової діяльності підприємства, формується інформаційна система фінансового менеджменту, або фінансова інформація.

Користувачами фінансової інформації є не тільки управлінський персонал підприємства та його засновники, а також: інвестори – з метою вивчення ефективності використання ресурсів; постачальники – для своєчасного отримання платежів; потенційні санатори – при прийнятті рішень про участь у фінансовому оздоровленні неспроможного боржника; податкові інспекції – для виконання плану надходження коштів до бюджету; банки – для оцінки умов кредитування і визначення ступеню ризику.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання фінансового аналізу широко представлені в літературі. Дану тему у своїх працях розкрили як закордонні автори: Г.В. Савицька, А.Д. Шеремет, В.В. Ковальов, М.Н. Крейніна, Л. Бернштайн, А. Гропелі, так і українські учені: Головка І.В., Бутинець Ф.Ф., Измайлова К.В., Чумаченко М.Г., Подольська В.О., Шморгун Н.П., Яриш О.В.

Цілі статті. Визначення сукупності показників аналізу фінансового стану підприємства експрес-методом; дослідження можливості застосування автоматизованого розрахунку їх за допомогою ПК та використання результатів в практиці вітчизняних підприємств і при підготовці фахівців з вищою освітою.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Фінансовий стан підприємства можна охарактеризувати з точки зору його цільових потреб, тобто оцінити або прибутковість підприємства, або його майновий стан, або його ліквідність і платоспроможність, або ж його становище на ринку цінних паперів. Для кожного з цих варіантів деталізованого аналізу є відповідні оціночні показники. Вони можуть бути самостійними і водночас взаємопов'язані, доповнюють один

одного і можуть використовуватися для комплексної оцінки [3].

Для комплексної оцінки експрес-методом фінансового стану підприємства слід використовувати сукупність найзагальніших показників, які здебільшого є індикаторами його і визначають можливості беззбиткової діяльності як у найближчій, так і у віддаленій перспективі.

Аналіз фінансового стану є процесом дослідження форм фінансової звітності (Баланс і Звіт про фінансові результати) за декілька звітних періодів із залученням, у разі необхідності, додаткової аналітичної інформації.

Виділяють два види аналізу фінансового стану: внутрішній і зовнішній. Внутрішній аналіз проводиться працівниками підприємства. Інформаційна база такого аналізу набагато ширша і включає будь-яку інформацію, що циркулює усередині підприємства і є корисною для ухвалення управлінських рішень. Зовнішній аналіз проводиться аналітиками – сторонніми особами, що не мають доступу до внутрішньої інформації підприємства. В цьому разі аналіз буде менш деталізований і більш формалізований [1].

Основними напрямками аналізу фінансового стану є оцінка:

1. Майна (капіталу) підприємства, джерел його утворення, раціонального розміщення основних і обігових засобів, структурна їх пропорція і вплив на результати діяльності. Оцінюючи майно використовують показники горизонтального і вертикального аналізу.

Горизонтальний аналіз дозволяє виявити тенденції зміни окремих статей або їх груп, що входять до складу аналітичного балансу. В основі цього аналізу лежить обчислення абсолютного і відносного відхилення, темпів змін статей або їх груп.

В основі вертикального аналізу лежить відображення бухгалтерської звітності у вигляді відносних величин, що характеризують структуру майна та джерел його утворення. Розрахунок показників аналізу в динаміці, за декілька періодів часу дозволяє відстежувати і прогнозувати структурні зрушення у складі господарських засобів і джерел їх покриття.

2. Прибутковості роботи підприємства. Можна охарактеризувати прибутковість операційної і звичайної діяльності; прибутковість загального капіталу, власного і позикового; прибутковість іммобілізованих (необоротних) і мобільних (оборотних) активів. Показники цієї групи призначені для оцінки загальної ефективності вкладених коштів у підприємство.

3. Фінансової стійкості. Для оцінки фінансового стану підприємства важливими є показники фінансової стійкості, насамперед, показники оцінки структури капіталу: коефіцієнт автономії, коефіцієнт фінансової залежності, коефіцієнт концентрації залученого капіталу, коефіцієнт фінансової стійкості, коефіцієнт довготермінового залучення позикового капіталу. За допомогою їх оцінюються склад джерел фінансування і динаміка співвідношення між ними. Аналіз ґрунтується на тому, що джерела коштів розрізняються рівнем собівартості, ступенем і рівнем надійності [2].

4. Ліквідності. Показники цієї групи дозволяють описати і проаналізувати здатність підприємства відповідати за своїми поточними зобов'язаннями. В основу алгоритму їх розрахунку закладена ідея співставлення поточних активів (оборотних засобів) з поточними зобов'язаннями. В результаті встановлюється, чи в достатній мірі забезпечено підприємство оборотними коштами, необхідними для розрахунків з кредиторами по поточних операціях. Оскільки різні види оборотних засобів мають різний ступінь конвертації в абсолютно ліквідні засоби – грошові кошти, розраховують декілька коефіцієнтів ліквідності: коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності, коефіцієнт (швидкої) проміжної ліквідності, коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності) [2].

5. Швидкість обігу засобів. Не менш важливу роль відіграє аналіз ділової активності, який супроводжується розрахунком показників швидкості обігу засобів. Найчастіше для виміру оборотності засобів використовують такі показники: тривалість одного обігу в днях; коефіцієнт обіговості; коефіцієнт закріплення чи завантаження обігових засобів. Дана група показників є важливою при формулюванні висновків з оцінки фінансового стану. Так, якщо прогноз банкрутства по одній з моделей показує низький рівень, а по іншій – високий, то прискорення обігу – ознака низького рівня банкрутства і навпаки.

6. Прогнозування банкрутства. На нашій погляд, аналіз фінансового стану повинен закінчуватися прогнозуванням. У сучасний період пропонується багато моделей і робиться висновок, що рівень неспроможності підприємства в будь-якій економічній ситуації може бути адекватно оцінений хоча б однією з цих моделей. Важливо визначитися із системою показників, що будуть включені в алгоритм прогнозу, щоб мати його практичну значимість [5].

Таким чином, вищезазначені показники є тією їх сукупністю, за

допомогою яких можна визначити можливості беззбиткової діяльності підприємства.

Важливим чинником що активізує діяльність студентів вищої школи є її зміст. Підвищення обізнаності студента в оцінці економічних процесів можна досягти близькістю змісту завдань до проблем майбутньої спеціальності. Нами розроблена і успішно використовується в автоматизованому режимі прикладна програма «Аналіз фінансового стану» при написанні дипломних робіт спеціальності «Облік і аудит», спеціалізація «Контроль та ревізія» і вивченні дисципліни «Фінансовий аналіз» студентами 5 курсу. Метою програми є оцінка фінансового стану підприємства і прогнозування стійкого фінансового становища чи банкрутства його у найближчі один-два роки. Завдання виконується по даних форм бухгалтерської звітності: Баланс та Звіт про фінансові результати, які треба взяти по підприємству за два періоди (базовий та звітний).

Нами видані методичні вказівки з виконання даної програми, що складаються з двох частин: у першій – надано алгоритм розрахунку показників і їх інформаційне забезпечення, у другій – приклад розрахунку і їх представлення у таблицях.

Система показників вибрана у відповідності до теорії фінансового аналізу і підходів, затверджених Міністерствами і відомствами: Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану неплатоспроможних підприємств та організацій [4].

Для виконання програми «Аналіз фінансового стану» використовується Microsoft Office Excel. Результати розрахунків представляються таблицями: «Аналітичний баланс», «Прибутковість», «Фінансова стійкість довгострокової перспективи», «Фінансова стійкість короткострокової перспективи», «Ліквідність», «Прогноз неплатоспроможності».

За даними таблиці «Аналітичний баланс» студенти знайомляться з показниками горизонтального і вертикального балансу, майном підприємства, джерелами його формування, структурою та змінами.

Таблиця «Прибутковість» вчить студентів методиці розрахунку, рівнів прибутковості різних видів діяльності, капіталу та активів.

Таблиці «Фінансова стійкість довгострокової перспективи» та «Фінансова стійкість короткострокової перспективи» дають характеристику показникам оцінки фінансової стійкості. Програма складена таким чином, що ПК порівнює по даних балансу нормальні

джерела формування запасів з величиною запасів по активу балансу і робить висновок про вид фінансової стійкості.

Дані таблиці «Ліквідність» показують методику розрахунку і значення показників ліквідності активів та дають можливість зробити висновок про платоспроможність підприємства і продовження його діяльності в разі виконання всіх поточних зобов'язань.

Прогноз фінансової неспроможності виконується по двох формулах: Таффлера і Спрингейта. Обґрунтуванню рівня банкрутства допомагають дані таблиці «Швидкість обігу засобів». Результати розрахунків узагальнюються у висновках, де взаємопов'язуються і оцінюються всі показники разом, підкреслюючи тенденцію розвитку фінансового стану підприємства.

Вищезазначене допомагає студентам виконати індивідуальну (контрольну) роботу з дисципліни «Фінансовий аналіз» і підрозділ дипломної роботи «Галузеві особливості, результати діяльності та оцінка фінансового стану підприємства».

Висновки. У традиційному розумінні фінансовий аналіз є методом оцінки фінансового стану підприємства на основі його бухгалтерської звітності. Він повинен орієнтуватися на ринкові умови, державну політику в галузі реформування і становлення бухгалтерського обліку і аудиту, давати практичні напрями поліпшення фінансового стану підприємств і подолання кризових ситуацій.

Своєчасна та якісна діагностика фінансового стану, повинна здійснюватися завчасно. Актуальним є питання автоматизованого розрахунку показників оцінки фінансового стану і впровадження цього способу аналізу у практику роботи підприємств. Використання прикладної програми «Аналіз фінансового стану» в автоматизованому режимі з 2000 р. на кафедрі обліку та державного фінансового контролю Криворізького економічного інституту при написанні дипломних робіт студентів – крок для впровадження в практику роботи суб'єктів господарювання.

1. Ізмайлова К.В. Сучасні технології фінансового аналізу / К.В. Ізмайлова. – К.: МАУП, 2003. – 148 с.
2. Іонін Є.Є. Розв'язання питань методологічного обґрунтування понять «платоспроможність» і «ліквідність» / Є.Є.Іонін // Актуальні проблеми економіки. – 2004. - №6. – С.31 -35.
3. Ковалев В.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия // В.В. Ковалев, О.Н. Волкова. – М.: Проспект, 2004. – 621с.
4. Методика проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану

неплатоспроможних підприємств та організацій: Затв. Наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 № 81. – <http://rada.gov.ua/cgi-bin/laws/mail.cgi>.

5. Швиданенко Г.О. Сучасні технології діагностики фінансово-економічної діяльності підприємства: монографія / Г.О. Швиданенко, О.І. Олесю. – Київ: КНЕУ, 2005. – 210 с.